

HAYATI SAVUNMA BIÇIMLERİ (1997)

ADALET AĞAOĞLU (1929 – 2020)

İçindekiler

Öteki
Rabia'nın Dönüşü
Çınlama
İki Yaprak
Oh Canıma Değsin!
Şehrin Gözyaşları
Gözgöze
Asri Zamanlar Kilimi
Tanrının Sonuncu Tebliği

Genel Bakış

Ağaoğlu'nun toplamda dokuz öyküden oluşan eseri ilk defa, 1997 yılının Ekim ayında Oğlak Yayınları tarafından kitap halinde yayımlanmıştır. "Son hikâye kitabı *Hayatı Savunma Biçimleri*'nde ise 1990'lı yılların edebî ve toplumsal koşulları belirginleşirken yine bireysel konuları, genellikle düşsellik atmosferi içerisinde modern ve postmodern kurgularla dile getirir" (Coşkun 2013, 149). Eserde "Öteki", "Rabia'nın Dönüşü", "Çınlama", "İki Yaprak", "Oh Canıma Değsin!", "Şehrin Gözyaşları", "Gözgöze", "Asri Zamanlar Kilimi" ve "Tanrının Sonuncu Tebliği" adlarını taşıyan, toplam dokuz öykü bulunmaktadır.

ÖTEKİ

Kişiler

Anlatıcı Benöyküsel anlatıcı yabancı bir ülkedeki müzede kendisine çok yakın hissettiği bir kadınla karşılaşır. Kadının heykel ve resim üzerine belirttiği görüşlere katılmasa da onu tanıdıktan sonra kendini ilk defa bir yere yerleşmiş ve bir yere aitmiş gibi hisseder. Anlatıcı kadını daha iyi tanımak ve bir yere yerleşmek ister.

Kadın Sanat müzesinde anlatıcıyla resim ve heykel üzerine tartışan karakter oldukça gizemlidir. Kadına göre heykeller insana hayal kurma imkanı vermemektedir. Fakat resimler insana hayal kurdurtabilir ve eleştirmen ona birçok açıdan bakabilir. Kadın; tavırları, söylemleri ve görüşleri ile anlatıcıyı derinden etkiler.

Öykü

Anlatıcının Kadınla Sanat Üzerine Tartışması ve Onu Tanımak İstemesi Müzenin girişinde bir kadınla göz göze gelmiş olan anlatıcı; onun duruşundan, yüzünden ve özellikle "heykelleri sevmem" demesinden, fincanı tutuşundan oldukça etkilenmiştir. İkili Munch'un *Deniz Kıyısındaki Genç Kız* adlı tablosuna bakmaktadırlar. Kadına göre heykeller insanlara tek bir bakış açısı verirken resimler onu inceleyen kişiye yeni bakış açıları sağlamaktadır. Anlatıcı, resimdeki genç kızın yalnızlığıyla kendini özdeşleştirir. Heykeller ve resimler üzerine entelektüel bir tartışma yapan ikili fikir ayrılığına düşer. *Köprü Üstündeki Kadınlar* tablosunu gösteren anlatıcı kadına, söz konusu edilen tablonun heykellerdeki gibi tek bir bakış açısına sahip olduğunu savunur. Fakat kadın onun bu görüşüne katılmaz.

Anlatıcının Bir Yere Ait Olduğunu Hissetmek İstemesi Müzenin kafeteryasına oturulur. Anlatıcı bira içerken kadın sütsüz, şekersiz bir fincan kahve içer. Kadınla sanat üzerine konuşan anlatıcı onu daha yakından tanımak ister. Anlatıcıya göre kadının aksanı hiçbir yabancınkine benzememektedir. Yoğun kalabalık içinde kendilerini yalnız hisseden ikiliden biri olan kadın anlatıcıya, sürgünlerin birbirlerini bilmezlikten geldiklerini söyler. Kadının elini tutmaya çalışan anlatıcı kendini ilk defa bir yere aitmiş gibi hisseder. Elini çeken kadın gitmesi gerektiğini söyleyerek müzeden ayrılır. Kadını arkasından gören anlatıcı onu tablodaki kadına benzetir.

Temalar

Ötekileşme Yabancı bir ülkeye bilinmeyen bir sebepten yerleşmek zorunda kalmış olan iki karakter birbirlerini oldukça yalnız hissetmektedirler. Heykellerin insana hayal gücü katmadığını iddia eden kadın anlatıcıya sürgünlerin birbirlerini bilmezlikten geldiklerini söyler. Onun bu sözünden anlatıda rol oynayan iki karakterin birer sürgün oldukları anlaşılır. Heykeller ve resimler üzerine entelektüel bir tartışma yapan ikili birbirleriyle ayrı fikirlere sahip olsalar da anlatıcı kadını kendine fazlasıyla yakın bulur. Yabancı bir ülkede tanıştığı kadını kendisine çok yakın hisseden anlatıcı onu keşfetmek ve onu daha iyi tanımak ister. Anlatıcının en büyük arzusu bir yere yerleşmek ve kendini bir yere aitmiş gibi hissetmektir. Anlatıda yer alan bazı ifadelerden kadının anlatıcının gölgesi olduğu anlamı da çıkarılabilir.

RABIA'NIN DÖNÜŞÜ

Kişiler

Anlatıcı Katılmış olduğu yemekli bir toplantıda Rabia'nın dönmüş olduğunu öğrenen kadın karakter Boğaz'ın sahil tarafına iner ve derin düşüncelere dalmış bir halde yürür. Rabia'nın geçmişini anlatıcının ağzından okuruz. Kendini Rabia'yla özdeşleştiren ve onun aracılığıyla dönemin toplumunu eleştiren anlatıcı okura verilmek istenen iletileri aktarır.

Rabia Tevfik ve Emine'nin kızı olan Rabia, dönemin zenginlerinden olan dedesi Hacı İlhami Efendi'nin yanında büyümüştür. Gayrimeşru bir ilişkinin meyvesi olarak dünyaya gelmiş olan Rabia dedesi tarafından hor görülmüştür. Bundan dolayı uzun yıllar içe dönük bir karakter olarak yaşamıştır. Gençlik yıllarında gayrimüslim olan piyano hocasıyla aşk yaşamaya başlayan Rabia, bütün engellemelere rağmen onunla evlenir. Aile ve mahalle baskısına rağmen evliliğini devam ettiren Rabia, bir çocuk dünyaya getirdikten sonra eşiyle birlikte İtalya'ya taşınır. Fakat eşinin gerçek niyetini öğrendiğinde dışa dönük bir karakter olarak ülkesine geri döner.

Emine Hacı İlhami Efendi'nin kızı, Tevfik'in eşi ve Rabia'nın annesidir. Gençliğinde sevdiği adamla birlikte olarak Rabia'yı dünyaya getirmiştir. Babası İlhami onu uzun bir süre eve kapatmıştır.

Tevfik Bir bakkalın oğlu olan Tevfik, dönemin hükümetini hicveden kabare tarzı oyunlarıyla çevresine nam salmıştır. Kızı Rabia'yı İlhami'nin kızgınlığı nedeniyle uzun bir süre görememiştir. Oynadığı eleştirel oyunlar nedeniyle sürgün edilmiş ve yıllar sonra ülkesine geri dönmüştür.

Peregrini (Osman) Bir İspanyol grandisinin oğlu olan Peregrini Madrid'de doğmuş ve annesi tarafından büyütülmüştür. Babasını hiç tanımamıştır. Annesi Madrid'deki konağını satarak onun Milano'da müzik eğitimi almasını sağlamıştır. Papa İtalyan olduğu için kendisi de İtalya vatandaşı olmuştur. İstanbul'da zengin çocuklarına piyano dersi veren Peregrini Rabia'yla tanışır. Onunla evlenebilmek için Katoliklik'ten İslam'a geçiş yapar ve ismini Osman olarak değiştirir.

Öykü

Rabia'nın Geçmişi ve Ülkeden Ayrılması Mahalleliler tarafından düzenlenen yemekli toplantıda Rabia'nın geri dönmüş olduğu konuşulur. Çoğu kişi Rabia'nın gittiği yerde başarılı olamadığını söyleyip onu eleştirir. Fakat anlatıcı Rabia'nın, batı medeniyetinden biriyle evlenmiş olan birçok kadının öncüsü olduğunu düşünür. Oldukça düşünceli ve içe dönük bir halde Boğaz kenarına inen anlatıcı, sahilde yürürken Rabia'nın geçmişini düşünür. Rabia'nın annesi Emine, genç yaşlarında ailesine karşı gelerek mahalle bakkalının oğlu Tevfik'le kaçmıştır. Babasının aksine Tevfik sanatla ilgilenir ve dönemin hükümetini eleştiren kabare oyunları sahneler. Ülkedeki ilk kabare tiyatrosunu kuran Tevfik tutuklanıp hapse atılır. Tevfik'le birlikte olan Emine'nin hamile kalmasının ardından babası

İlhami Efendi kızını tamamen eve kapatır. Uzun yıllar Tevfik kızını göremez ve İlhami Efendi torununa oldukça kötü davranır. Bundan dolayı Rabia içe kapanık bir karaktere dönüşür. Tevfik ile Emine'nin ilişkisi Eylül romanındaki aşk ilişkisiyle kıyaslanır. Annesi tarafından büyütülmüş İspanyol asıllı bir İtalyan olan Peregrini'den piyano dersleri almaya başlayan Rabia öğretmenine aşık olur. Rabia'ya aşık olan Peregrini, sevdiği kadınla evlenebilmek için dinini ve adını değiştirir. Rabia'nın ailesi çiftin evliliğine her ne kadar karşı çıkmış olsalar da Rabia, gayrimüslim erkekle evlenen öncü Müslüman kadın olmuştur. Onun ardından birçok Müslüman kadın gayrimüslim erkeklerle evlenmiştir. Boğaz'daki konaklardan birinde yaşayan çift büyüklerin ölümünün ardından İtalya'ya taşınmıştır.

Rabia'nın Memleketine Geri Dönmesi Boğaz'da yürüyen ve etrafındaki sesleri dikkatli bir şekilde dinlerken düşüncelere dalan anlatıcı, karşısında Rabia'nın gölgesini görür. Anlatıcı Rabia'ya neden geri döndüğünü sorar. Herkes, birbirine bu kadar aşık olan çiftin neden ayrıldığını merak etmektedir. Dışa dönük ve hırçın bir kişiliğe dönüşmüş olan Rabia Osman'ın gerçek yüzünü ifşa eder. Anlatının geçtiği dönemde bütün Avrupa köklü devrimlerle çalkalanmaktadır. İnsanlar bir yandan özgürlük için canlarını verirken diğer yandan çeşitli ideolojilerin güdümünden kanlı eylemler düzenlemektedirler. İdeolojilerin ve ütopyaların bu kadar güçlendiği bir dönemde Peregrini'nin uysal bir kadın bulması oldukça zordur. Rabia'nın evcimenliğini gören erkek karakter ona her sözünü geçirebileceğini düşünmüş ve onunla evlenmiştir. Fakat kimseye minnet etmeyen, cesur ve özgüvenli bir karaktere sahip olan Rabia, Peregrini'nin gerçek niyetini anlaması üzerine memleketine geri dönmüştür.

Temalar

Aldanma “Rabia dönmüş” sözünün sık sık tekrar edildiği anlatı, Halide Edip Adıvar'ın *Sinekli Bakkal* adlı romanına göndermelerle doludur. Romandaki karakterler ve onların yaşam öyküleri pek değişikliğe uğramadan anlatıya aktarılmıştır. Anlatıcı “Rabia dönmüş” sözüyle belki biraz da romandaki Rabia'nın yeniden kurgulanışını kastetmiştir. Halide Edip'in romanında ele aldığı, Rabia ile Peregrini'nin evlenmesi ile simgelenen Doğu-Batı sentezi fikri anlatı içinde başarısız bir sonla yeniden ele alınmıştır. “Esrarını Hıristiyanlık'tan dönen Osman çezecekti. Tertemiz, ak kâğıt üstüne yabancı erkek eliyle yazılacak satırlar...(Ağaoğlu, 2008, s.21)” diyen anlatıcı, romanın tezini alayla eleştirir. Rabia'nın dönmesi demek, Halide Edip'in öngördüğü sentezin mümkün olmaması demektir” (Büyükboduk Kandilci 2016, 92). Ailesine ve çevresindeki insanlara karşı gelerek İtalyan bir gayrimüslim erkekle evlenen Müslüman Türk kadını Rabia geleceğe umutla bakar. Fakat eşiyile birlikte İtalya'ya gittiğinde onun gerçek yüzünü görür. Anlatının geçtiği dönemde gelişmiş Avrupa ülkeleri ilerici devrimlerle çalkalanmaktadır. Böylesine bir ortama sahip olan coğrafyada itaatkar bir kadın bulamayacağını düşünmüş olan Peregrini Rabia'yla evlenmeye karar vermiştir. Peregrini'nin gerçek niyetini anlayan Rabia memleketine geri döner.

Kişi İncelemesi

Rabia (Açık/Mantıklı) Tevfik ve Emine'nin kızı olan Rabia, dönemin zenginlerinden olan dedesi Hacı İlhami Efendi'nin yanında büyümüştür. Gayrimeşru bir ilişkinin meyvesi olarak dünyaya gelmiş olan Rabia dedesi tarafından hor görülmüştür. Bundan dolayı uzun yıllar içe dönük bir karakter olarak yaşamıştır. Gençlik yıllarında gayrimüslim olan piyano hocasıyla aşk yaşamaya başlayan Rabia, bütün engellemelere rağmen onunla evlenir. Aile ve mahalle baskısına rağmen evliliğini devam ettiren Rabia, bir çocuk dünyaya getirdikten sonra eşiyile birlikte İtalya'ya taşınır. Fakat eşinin gerçek niyetini öğrendiğinde dışa dönük bir karakter olarak ülkesine geri döner. Anlatı boyunca Halide Edip Adıvar'ın *Sinekli Bakkal* ve Mehmet Rauf'un *Eylül* adlı romanlarına gönderme yapılır. *Sinekli Bakkal*'da evlilik kurumu aracılığıyla Doğu-Batı sentezi gerçekleştirilmiştir. Ağaoğlu *Rabia'nın Dönüşü* adlı öyküsünde Halide Edip Adıvar'ın *Sinekli Bakkal* adlı romanındaki tezini farklı bir açıdan yorumlar. Evlilik aracılığıyla Doğu-Batı sentezinin gerçekleştirilemeyeceği iletisi verilir.

Cesur Ataerkil geleneklerin ve dini normların baskın olduğu toplumsal bir ortamda Rabia, bütün engellere karşı koyarak sevdiği adamla birlikte olur: “Rabia ve onun dönüşüyle neden o kadar ilgilendiklerini anlamak bir bakıma pek güç değil. Rabia, Doğu ile Batı gibi iki ayrı toplumdan, özellikle de iki ayrı dinden kadınla erkeğin önlerindeki birleşme engelinde bir gedik açmıştı. Hem de onunki gibi kapalı bir aile, kapalı bir çevre önünde” (Ağaoğlu 2004, 15).

Özgüvenli Çevredeki kişiler Rabia'nın Peregrini'yle serveti için evlendiğini düşünürler. Fakat Rabia'nın kimseye maddi açıdan ihtiyacı yoktur ve kendi hayatını idame ettirecek özgüvene sahiptir:

“Boş lâf sizinkiler, kızcağız, beni onun parası için evleniyor sanırlar, ben ömrümün sonuna kadar kendi ekmeğimi kendim kazanacağım, babam sürüldüyse bile, dükkânı ben açıp kapayacağım diyor, öyle de yapıyor, baksanıza bir! Allah vergisi sesiyle kazandıkları da... Aç değil, açık değil, ne diye varsın bir yabancıya?” (Ağaoğlu 2004, 17).

Hüzünlü Birçok zorlukla mücadele etmiş olan Rabia'nın hikayesi oldukça hüzünlüdür ve bu hüzün onun kişiliğine de nüfuz etmiştir: “Gizemli sesi içlere işleyen küçük Rabia... Onun hüzünlü yüzü, bu dünyaya değil, ölümden sonrasına bakan sır dolu gözler... Yıllar sonra, şimdi yalnız bunlar var aklımda. Boğaz gecesinin loşluğunda titreşen yine o ses” (Ağaoğlu 2004, 17).

İçe Dönük “Biz, onun çocuk olmasına hiç izin verilmediğini, güvenli bir baba kucağını da hiç tanımadığını unutu unutuverirdik ya da kimbilir, belki unutmuşa getiriyorduk. Birkaç iyi niyetli insan: kızın sesi hiç ağlayamadığı için o kadar yanık çıkıyor, ağlayamadığından her şeyi içine atıyor, derdi. Düşünlerde, sünnetlerde ve ölümlerde birkaç parça, birkaç dua söyleten herkes, o sesle kendinden geçirdi” (Ağaoğlu 2004, 18).

Dışa Dönük Eşinin gerçek yüzünü anlatıcıya bütün açıklığıyla anlatır: “Gâvurun Osman'ı bana sahiden tutkun sandınız! Onu görünce benim de yüreğim pırpırlanmış gibi şeyler uyduruldu. Allah şahidim, ta baştan bildiğim şu ki, onun tek aşkı, tek tutkusu insanı istediği şekle sokabilmektir. Kendini beğenmişin biri!.. Bütün isteği, kolayca şekillenebilecek malzemeden dilediği heykelleri yapmak” (Ağaoğlu 2004, 31).

ÇINLAMA

Kişiler

Seyfi Bey Yıllar boyunca devlet memuru olarak çalışmış ve Anadolu'nun en ücra yerlerine gitmiş olan erkek karakter, en sonunda emeklilik ikramiyesini alarak emekli olmuştur. Hayatı boyunca hem özel hayatında hem de çalışma hayatında birçok haksızlıkla karşılaşmış olan Seyfi Bey, içindeki azgının köpeği sakinleştirmek için gazete köşelerine bu haksızlıklarla ilgili makaleler yazmıştır. Aynı zamanda Seyfi Bey kan davaları ve şiddet üzerine birçok kitap ve makale okumuştur. Bir apartman dairesi satın alan Seyfi Bey, apartmanın avlusunu cennet bahçesine çevirmek ve huzur içinde yaşamak ister.

Komşular Anadolu'nun kırsal bölgelerinden kente göç etmiş olan karakterler yeni yaşam alanlarına uyum sağlamakta oldukça zorlanırlar.

Öykü

Seyfi Bey'in Hayaller Kurması Bir devlet memuru olarak yıllarca Anadolu'nun çeşitli beldelerinde görev yapmış olan Seyfi Bey en sonunda emekli olmuştur. Gazetelerin *Vatandaşın Sesi* ve *Okurlardan Yankılar* adlı köşelerine sürekli görmüş ve maruz kalmış olduğu haksızlıkları yazıp göndermiş olmasına rağmen emeklilik ikramiyesini alabilmiştir. Evli ve çocuğu olmayan Seyfi Bey, emeklilik ikramiyesiyle avlusu olan bir apartman dairesi satın alır. Anadolu'da gezindiği yıllarda özellikle kan davaları üzerine birçok kitap okumuştur. Yıllar boyunca içindeki azgının köpeği dizginlemiş olsa da pasif-agresif davranışlar göstermiştir. Yapsatçıdan aldığı apartman dairesine yerleşen Seyfi Bey'in, kendi dairesi ve avluyla ilgili çok güzel planları vardır. Apartmana ilk yerleşen kişi olarak kendi dairesini temizler, eksikleri giderir, yapsatçının bıraktığı molozları avludan aldirtir ve bahçeye birçok fidan diker. Çeşitli çiçekler ve ağaçlar dikerek avluyu cennet bahçesine çevirmek isteyen Seyfi Bey yorulmak bilmeden çalışmaya başlar.

Hayallerine Engel Olan Komşulardan İntikam Almak İstemesi Bir süre sonra apartmanın diğer sakinleri dairelerine yerleşmeye başlarlar. Hallerinden ve tavırlarından Anadolu'nun kırsal bölgelerinden göç ettikleri bellidir. Apartmana doluşan kalabalık aileler kısa sürede avluyu ve apartmanı çöplüğe çevirirler. Çocukların ve yetişkinlerin çıkardıkları gürültü de cabası olur. İlk zamanlarda Seyfi Bey komşularını nazik bir dille uyarmayı dener. Fakat komşular Seyfi Bey'e deli muamelesi yaparlar. Çocuğu olmayan Seyfi Bey'in çocuklu aileleri kıskandığı düşünlür. Halbuki Seyfi Bey'in yapmayı en çok sevdiği şeylerden biri güleräk oynayan çocukları seyretmek olmuştur. Çocukların gürültüleri arttıkça ve avlu apartman çöplüğüne döndükçe Seyfi Bey'in içindeki azgının köpek kudurur. Bir gün birbirleriyle şakalaşan çocukları azarlar. Bundan dolayı komşular Seyfi Bey'i iyice dışlarlar. Sözü'nün dinlenmediğini ve dinlenmeyeceğini anlayan Seyfi Bey de avluya çöp atmaya başlar

ve içten içe komşularının acı çekmelerini ister. Bir gün, yeni yapılan bir apartmanın iskelesinde oyun oynayan çocuklardan biri düşerek hayatını kaybeder. Olaya bizzat şahit olan Seyfi Bey hiç üzüntü duymaz. Akşam vakitlerinde komşularla birlikte rakı sofrasına oturup genel konular üzerine dertleşilir. Seyfi Bey'in içinde yıllarca dizginlediği azgın köpek artık tamamen uyanmıştır.

Temalar

İntikam "İkinci kesitte, komşularının desteğini alamayan, üstelik onlardan deli damgası yiyen Seyfi Bey, gittikçe kendi içine döner. Seyfi Bey'in içinde, eğitilmiş bir isyan köpeğinin varlığından bahseden anlatı "İçindeki isyan köpeği ne kadar hırlarsa hırlasın, onun kalem tutan eli, ne bir bıçak sallamıştır ne de ateşli bir silaha dokunmuştur." diyerek Seyfi Bey'in onu eğitimi ve bilgisiyle kontrol ettiğini anlatır (Ağaoğlu, 2008, s.28). Ancak komşuluk ilişkileri yolunda gitmedikçe o "evcil köpeğin değişik, tehditkâr hırlayışları (Ağaoğlu, 2008, s.32)" duyulmaya başlar ve saldırganlığı artar" (Büyükboduk Kandilci 2016, 95). Emeklilik ikramiyesiyle satın almış olduğu apartman dairesi üzerine oldukça güzel hayaller kurmuş olan Seyfi Bey, apartmana yeni taşınan komşuları yüzünden hayallerinin hiçbirini gerçekleştiremez. Bunun üzerine Seyfi Bey'in uzun yıllar benliğinde dizginlemiş olduğu azgın köpek uyanır ve hayallerini gerçekleştirmesine engel olan kişilerden intikam almak ister.

Kişi İncelemesi

Seyfi Bey (Mantıklı/Duygusal) Yıllar boyunca devlet memuru olarak çalışmış ve Anadolu'nun en ücra yerlerine gitmiş olan erkek karakter, en sonunda emeklilik ikramiyesini alarak emekli olmuştur. Hayatı boyunca hem özel hayatında hem de çalışma hayatında birçok haksızlıkla karşılaşmış olan Seyfi Bey, içindeki azgın köpeği sakinleştirmek için gazete köşelerine bu haksızlıklarla ilgili makaleler yazmıştır. Aynı zamanda Seyfi Bey kan davaları ve şiddet üzerine birçok kitap ve makale okumuştur. Bir apartman dairesi satın alan Seyfi Bey, apartmanın avlusunu cennet bahçesine çevirmek ve huzur içinde yaşamak ister. Fakat apartmanın yeni sakinlerinin kendi dairelerine yerleşmesiyle birlikte her şey altüst olur. Seyfi Bey, komşuları yüzünden hayalini kurduğu hiçbir şeyi gerçekleştiremez. "Seyfi Bey, komşularından intikam almak için beklemeye başlar. "azgın köpeğini yatıştırabilmek için bulabildiği tek çıkar yol, karşıt bir uygulamayla aynı yönteme başvurmak (Ağaoğlu, 2008, s.37)" olur. Önce bahçe fikrini aklından siler. Çöpünü atmak için o da arka avluyu kullanmaya başlar. Çevrede tehlikeli bir biçimde oynayan çocukları uyarmaktan vazgeçer. Ara sıra hırıltıları işitilse de "Uyum, ruhunu git gide armağanlara boğmaya başlamış (Ağaoğlu, 2008, s.38)" içindeki isyan köpeği rahatlamıştır" (Büyükboduk Kandilci 2016, 95).

Kindar Yeni dairesi üzerine kurduğu hayalleri mahveden komşulardan intikam almak ister. Bundan dolayı yeni yapılan apartman iskelesinde oyun oynayan çocukların ebeveynlerini uyarmaktan vazgeçer: "İçeri girdi, perdeyi çekti, gözlerini yumdu, cinayeti gördü. Çınlama, hiçbir yerde en küçük iz bırakmaksızın derinlere doğru indi, indi... İşte, eller tertemiz. Ortada ne kanlı bıçak, balta, ne patlayan silah, ne taş, ne sopa, ne de zehirli şarap. Salt, kulağı çınlayanın işitebileceği titreşimler, o kadar. Cinayetlerin en mükemmeli" (Ağaoğlu 2004, 34).

Duyarlı Kendisine ve başkalarına karşı yapılan haksızlıklara tepki gösterir: "Aynı Seyfi Bey, sanki insanın ölç alma duygularının derecesini tarif üzere kurgulanmış nice kan davasına tanık olmuş, nice olay görmüş, bunların hikâyelerini dinlemiştir, diyelim. İnsandaki saldırganlık eğilimlerini işleyen bir düzine kadar romanı da hemen sayabilecek bir kamu emeklisi... Hayattan ve kitaplardan edindiği bu birikim Seyfi Bey'de haksızlıklara tepki duygusunu geliştirmiştir" (Ağaoğlu 2004, 34-35).

Bilinçli Karşılaştığı ya da maruz kaldığı haksızlıklar karşısında nasıl tepki göstereceğini bilen bir karakterdir: "Bunun için izlediği keçi yolu, atandığı yerlerde esnafın soygunculuğunu, şura-bura başkanlarının yolsuzluklarını, üniformalı-üniformasız üst düzey memurların moral eğitim merkezleri adı altında kendilerine bedavaya getirdikleri deniz kıyısı otel-motellerini, yiyip içmelerini ve bunların ırkçılık-ulusçuluk'a bürünmüş siyasal hallerini kâh kendi adıyla, kâh takma adla gazetelerin *Vatandaşın Sesi, Okurlardan Yankılar* köşelerine bıkmadan yazmak olmuştur" (Ağaoğlu 2004, 35).

Sakin Yeni taşındığı apartman dairesini adeta bir huzur abidesine çevirmek ister: "(...) yapsatçı burasının bahçeye dönüşme halinden söz açarken Seyfi Bey, hemen bir köşede pembe beyaz çiçekli bir badem ağacı, yanlarda menekşeler, şebboylar, akşamsefaları, orta yerde de halı gibi yemyeşil bir çimlik görmüştür bile! Hatta aynı anda arka penceresine bir de kanarya kafesi asmıştır" (Ağaoğlu 2004, 36).

Öfkeli “Seyfi Bey, geçmişten bugüne içinde bilmeden büyüttüğü talim terbiye görmüş evcil köpeğin değişik, tehditkâr hırlayışlarını ilk o zaman, oğlanların kapısında noktalan an yedinci tekmeleri sonunda ayırt etti. Anlaşılan kendisini tedirginliğe salan şeyin bir bir çetelesini tutan köpek, diyelim ki kendisi asıl böyle, küçük hırıltılarla belli etmişti. Ondan sonraki her sarsıntıda ise, kudurmuşçasına havlamaya, ağzından köpükler saçıp pençeler savurarak içine yerleştiği insana dur durak tanımamaya başlayacaktır” (Ağaoğlu 2004, 40).

İKİ YAPRAK

Kişiler

Anlatıcı Birçok ülke gezmiş ve sürekli yer değiştirmek zorunda kalmış olan anlatıcı son tren yolculuğunda tanıştığı kadınla yakınlık kurar. Anlatıcı kadınla yakınlık kurarak kendisinde eksik olduğunu hissettiği ya da kaybettiğini düşündüğü şeyleri yeniden bulmak ister.

Kadın Bir sürgün olan kadın karakter de, anlatıcı gibi, birçok ülke gezmiş ve başka bir yerlere gitmenin planlarını yapmaktadır. Hannover garından Amsterdam tren istasyonuna gelmiş olan kadın anlatıcıyla bir kahvede sohbet eder. Yurtsuz olan kadın karakter sürekli yer değiştirmek zorundadır.

Öykü

Anlatıcıyla Kadının Bir Araya Gelmesi Kendini işe yarar hissetmek ve hayata karışmak isteyen anlatıcı, eski bir dostu olan kadınla sisli bir havada ilk gördükleri kahveye girerler. Anlatıcı kadın arkadaşını ikinci defa Amsterdam tren istasyonunun yakınlarındaki bir sokak kavgasında görmüştür. Hannover’den gelmiş olan kadın karakter siyasi bir mahkumdur ve bir sürgün olarak dünyayı dolaşmaktadır. Geçmişte arkadaşıyla birlikte maruz kaldığı polis şiddetine değinir. Gözleri önünde dövülen arkadaşını kurtaramamış olmanın pişmanlığını yaşamaktadır. Kadın karakter, yıllar sonra karşılaştığı bir dostuyla Hannover garında yalnızca otuz beş dakika görüşebilmiştir. Onu bir daha görebileceğini düşünmemektedir.

Anlatıcının Kaybettiği Şeylere Yeniden Kavuşmak İstemesi Kadının hikayesini ve yaşadığı acıları dinleyen anlatıcı, kaybetmiş olduğu şeyleri onunla yeniden kazanmak ister. Sürekli yer değiştiren yurtsuz anlatı kişileri Afrika’ya gitmeye karar vermişlerdir. Daha sonra da Tibet’e gitmeyi planlamaktadırlar. Konyaklarını bitiren ikili kahveden çıktıktan sonra Afritişitü’ye iki bilet alırlar. Daha önce gitmiş oldukları yerler hakkında konuşmamaya özen gösterirler. Bir zamanlar kadın karaktere sevdalanmış olan anlatıcı ona yeniden kavuşmuş olmaktan dolayı oldukça mutludur. Sisli ve soğuk gecede dışarıda olan ikili birbirlerinin ellerini tutarak ısınırlar.

Temalar

Arkadaşlık Sürgün oldukları için sürekli yer değiştirmek zorunda olan yurtsuz iki arkadaş bir kahvede dertleşirler. Düzenli bir hayatları olmayan, sevdiklerinden ve dostlarından kopmuş, hiçbir yere yerleşemeyen ve sürekli her şeye en baştan başlamak zorunda kalan karakterler kendilerinde bir şeylerin eksik olduğunu hissetmektedirler. Amsterdam tren garında tanıştığı kadını uzun zamandır tanıyormuş gibi hisseden anlatıcı, onunla birlikte olarak kaybettiğini düşündüğü şeylere yeniden kavuşacağına inanır. İkilin geçmişleri ve acıları aynıdır. Bundan dolayı birbirlerinin durumunu çok iyi anlamaktadırlar. Birbiriyle kaynaşmış olan ikili birlikte seyahat etmeye karar verir yola çıkar.

OH CANIMA DEĞSİN!

Kişiler

Elmas Mimarlık projeleri yapan bir firmada işçi olarak çalışan kadın karakter, zaman zaman işyerinde çalışan diğer kişilerin tavırlarından ve söylemlerinden hoşlanmaz. Bundan dolayı onlardan intikam almak ister. Diğer karakterler orta sınıfı temsil ederken Elmas işçi sınıfını temsil etmektedir.

Arkadaş Elmas’ın başından geçenleri anlattığı, eşi kamyon şoförü olan ve sesinin güzelliğiyle tanınan bir karakterdir.

Deniz Elmas'ın beğendiği ve takdir ettiği bir kadın mimardır.

Jaklin Firmanın yöneticisidir ve zaman zaman olumsuz tavırları nedeniyle Elmas ondan rahatsız olur.

Öykü

Elmas'ın Kendini İspat Etmek İstemesi Mimarlık projeleri çizen bir firmada hademe olarak çalışan Elmas, sesinin güzelliğiyle tanınan bir arkadaşıyla dedikodu yapmaktadır. Elmas'ın arkadaşının eşi kamyon şoförlüğünü bırakmış ve vaktinin çoğunu gereksiz işlerle uğraşarak harcamaktadır. Elmas arkadaşına, onun şarkı söyleyebileceği bir sahne bulacağını böylece kocasına muhtaç kalmayacağını söyler. Şengül adlı bir dostuna vefasızlığı yüzünden sitem ettikten sonra çalıştığı bürodaki günlük rutini anlatmaya başlar. İşyerinde çok kibar bir tavır takınan Elmas, çalışanların nezaketini ve kahkahalarını gülünç bulmaktadır. Çalışanlar sürekli olarak bina projeleri çizip birbirleriyle şakalaşmaktadırlar. Elmas'ı halktan biri olarak gören mimarlar zaman zaman şakayla karışık onunla alay ederler. Elmas, sessizliği ve olumlu karakteri nedeniyle Deniz adlı bir çalışanı çok sevmektedir. Jaklin adlı çalışanıysa lakayt ve kurnaz bulmaktadır.

Elmas'ın Çalışanlardan İntikam Alması Yeni yapılan bir bina projesinde çevredeki karga nüfusunun yoğunluğu sorun olmuştur. Mimarlar kargalardan nasıl kurtulabileceklerinin yolunu aramaktadırlar. Yaz mevsiminde su bulmakta zorlanan kargalar sulak alanlara yerleşmektedirler. Çalışanlar Elmas'a alaycı bir üslupla köylülerin kargalardan nasıl kurtulduklarını sorarlar. Çalışanlardan intikam almak isteyen Elmas, kargaların akan suyu kan olarak gördüklerini ve bundan dolayı akarsulara yaklaşmadıklarını anlatır. Bundan dolayı kargaların daha çok karpuz tarlalarına dadandıklarını söyler. Anlatılan hikayeye çalışanların irkilmesi Elmas'ın hoşuna gider. Böylece onlardan intikam aldığını düşünür.

Temalar

İtibar “Eğitimsiz bir çalışanın gözünden, işyerinde yaşananların aktarıldığı anlatıdaki temel karşıtlık, köy-kent arasındaki farklılıktır. Bu farklılık Elmas ile ofis çalışanları üzerinden gösterilmeye çalışılmıştır. Elmas, proje hazırlayan çalışanların işlerini gereksiz olarak görür ve küçümser. “Ha boşalt cigara tablası, ha topla fincan, bardak, yıka, kurula, git bekle kapı önünde hazırda (Ağaoğlu, 2008, s.52)” diyerek kendisini sürekli koşturmalarından rahatsız olduğunu belirtir. “Yok sayılmaya, küçültülmeye hiç gelemem. (Ağaoğlu, 2008, s.52)” diyen Elmas, onu yok saymalarına içten içe bozulmakta ve kendini ispat etmek için fırsat kollamaktadır” (Büyükboduk Kandilci 2016, 99). İşyerindeki çalışanlar tarafından küçük görüldüğünü düşünen Elmas, eline geçen ilk fırsatta kargalarla ilgili anlattığı bir hikayeye onlardan intikamını alır.

ŞEHRİN GÖZYAŞLARI

Kişiler

Deniz Bir mimarlık firmasında mimarlık yapan ve projeler çizen kadın karakter, kibar ve ölçülü tavırlarıyla herkes tarafından sevilmetedir. Elmas'ın kargalarla ilgili anlatmış olduğu bir hikayeden olumsuz yönde etkilenir. Sevgilisi olan Ufuk'la birlikte akşam yemeğine çıkarlar. Anlatıda verilmek istenen iletinin okura taşınmasında başrol oynar.

Ufuk Deniz'in sevgilisi olan erkek karakter bir toplumbilimci ve insanbilimcidir. *Hayatı Savunma Biçimleri* adlı araştırması için Ziya adlı arkadaşından bir fikir almıştır. Her gün aynı saatte, aynı restoranda, aynı masada ve aynı yemekleri yiyen bir anneyle oğlunun hayatı nasıl savunduklarını merak eder. Araştırmasını tamamlayabilmek için Deniz'le birlikte restorana gider ve ikiliyi gözlemler.

Anne “Kadının 1920'leri düşündüren saç biçimini, siyah giysisi üstündeki beyaz elışı yakasını, bileklerine kadar inen manşetlerini görüyor” (Ağaoğlu 2004, 77). Anne, oğluya birlikte her akşam aynı restorana gelir, aynı masaya oturur ve aynı yemekleri yer.

Oğul “Adamın briyantınli, yandan ayırık saçlarını, kolalı dik gömlek yakasını, papyonla kravat arası bir yerlerdeki boyunbağını, elbise yakasına çok uygun takılmış minicik bir onur rozetini,

birbirlerine çok doğal inceliklerle davranışlarını, bıçak çatal tutuşlarındaki farkı (...)" (Ağaoğlu 2004, 77). Oğul, annesiyle birlikte her akşam aynı restorana gelir, aynı masaya oturur ve aynı yemekleri yer.

Ziya Ufuk'un araştırmacı bir arkadaşıdır. Ufuk'a araştırmasında kullanabileceği bir çiftle ilgili bilgi verir ve onları gözlemlemesini önerir.

Öykü

Ufuk'un Anneye Oğlu Görmek İstemesi Elmas'ın kargalarla ilgili anlattığı ürpertici hikayeden ve iş yoğunluğundan bunalmış olan Deniz, toplumbilimci olan ve insanların hayatı savunma biçimleri üzerine araştırma yapan Ufuk adındaki sevgilisini beklemektedir. Mimarlık bürosunun bulunduğu yere arabasıyla gelen Ufuk, verdiği büyük mücadelenin ardından arabasını park edebileceği bir yer bulur. Akşamüzerinin serinliğinin başladığı saatlerde Deniz bürodan çıkar ve Ufuk'a sarılır. Deniz Ufuk'a Elmas'ın anlattığı hikayeyi anlatır. Onun bu hikayeyi anlatırken intikam almaya çalışıyormuş gibi görüldüğünü söyler. Ufuk Deniz'e Elmas'ın hayatını zor kazandığını ve kendi hayatını bu şekilde savunduğunu söyler. Ufuk Deniz'i akşam yemeğine götürecektir. Fakat gidilecek olan mekan Ufuk'un araştırması için oldukça önemlidir. Zira Ufuk'un Ziya adlı araştırmacı arkadaşı, şehrin ücra bir yerinde bulunan restoranın müdavimi olan anneye oğlundan bahsetmiştir. Anneye oğul restorana her gün aynı saatte ve aynı kıyafetlerle gelip aynı yemekleri yemektedirler. Deniz Ufuk'a söz konusu edilen çiftin kaybettikleri birini anmak ya da onun ölümünü kabullenemedikleri için bu şekilde davranıyor olabileceklerini söyler.

Anneye Oğlunun Hayatı Nasıl Savundukları Üzerine Tartışılması Kısa bir yolculuğun ardından Ziya'nın bahsettiği restorana varılır. Girişte Ziya'nın bahsettiği çiftin şoförü bulunmaktadır. Restorana giren Deniz mekanın atmosferinden çok etkilenir ve çiftin içinde bulunduğu durumu düşünerek onların şehrin gözyaşları olduklarını söyler. Ufuk, anneye oğlun neden bu şekilde davrandıklarını ve hayatı nasıl savunduklarını merak eder. Menüde birbirinden ilginç yemekler olmasına rağmen çift yeme alışkanlıklarından vazgeçmez. Bu davranış biçimi onların kendi hayatlarını savunmalarıdır. Anneye oğlunu dikkatli şekilde gözlemlerler. Deniz çiftin insanoğlunun geçmişini ve insani değerleri temsil edip bunları savunduklarını düşünür.

Temalar

Ötekileşme Anlatının başkarakterlerinden biri olan Ufuk, toplumbilimi ve insanbilimi alanlarında araştırmalar yapmaktadır. İnsanların hayatı savunma biçimleri üzerine bir araştırma yapan Ufuk, araştırmacı bir arkadaşı olan Ziya'nın tavsiye ettiği restorana giderek, her gün aynı saatte, aynı masada, aynı kıyafetlerle aynı yemekleri yiyen anneye oğlun neden böyle davrandıklarını gözlemleyip anlamaya çalışacaktır. Ufuk, sevgilisi Deniz'le birlikte restorana gider. Anneye oğlun içinde bulunduğu durumu gören Deniz nostaljik bir manzarayla karşılar. Deniz, anneye oğlunun bu durumunu şehrin gözyaşlarına benzetir. Sahip oldukları değerler, alışkanlıklar, düşünceler ve eylemleri nedeniyle anneye oğul, her ne kadar olumlu eylemler gösterebilirler de, toplum tarafından dışlanmışlardır. Onları gören insanlar onların ne yaptıklarını anlatmakta oldukça zorlanırlar.

Kişi İncelemesi

Ufuk (Açık) Deniz'in sevgilisi olan erkek karakter bir toplumbilimci ve insanbilimcidir. *Hayatı Savunma Biçimleri* adlı araştırması için Ziya adlı arkadaşından bir fikir almıştır. Her gün aynı saatte, aynı restoranda, aynı masada ve aynı yemekleri yiyen bir anneye oğlunun hayatı nasıl savunduklarını merak eder. Araştırmasını tamamlayabilmek için Deniz'le birlikte restorana gider ve ikiliyi gözlemler. Sevgilisiyle birlikte restorana gelen Ufuk, kendileri için ayrılmış olan masaya oturur. Anneye oğlun davranışlarını gözlemleyen Ufuk onların neden böyle davrandıklarını ve kendi hayatlarını nasıl savunduklarını düşünür. Konunun uzmanı olan Ufuk gördüğü manzara karşısında tam olarak fikir beyan etmez. Onun yerine sevgilisi olan Deniz verilmek istenen iletiyi aktarır.

Dikkatli "(...) park yeri arayayım derken geciktikçe gecikmiş olan Ufuk, arabanın burnunu, mısır koçanları, dondurma külahlarıyla, şuyla buyla dolu kaldırım dibinden birazcık yukarı, üste çıkarınca neredeyse nihayet hayatını savunmuşçasına hafiflemiş; yere inivermekte, hemen araba kapısını kitlemekte, kaldırımda şöyle bir durmakta, ortalıkta yolcuyu yolundan edecek bir tehlike var mı, yok mu diye, etrafı bir araştırmacı duyarlığıyla koklamakta: İşte, gözüaçıklığı, sinekten yağ

çıkarmayı, köşeyi dönmeçilikle şiddeti, hayatı savunmanın asla kopmaz, ayrılmaz parçaları saymış biri, elinde makbuz koçanı, çıkagelmekte” (Ağaoğlu 2004, 66).

Meraklı Toplumbilimci ve antropolog olan Ufuk, insanların kendi hayatlarını nasıl savunduklarını araştırmaktadır: “Ufuk, “hayat kaç biçimde savunulur?” sorusuna yanıt arayan araştırmacısını, benzer örnekleri özelliklerine göre gruplayarak sürdürüyormuş. Fakat birbirine benzemez örnekler çoğaldıkça çoğalmakta. Gördüklerinin yanına hiç görmedikleri, bildiklerinin yanına hiç bilmediklerini eklenmekte. Kendininkiler dahil” (Ağaoğlu 2004, 67).

Dalgın Tamamen araştırmasına odaklanmış olan Ufuk, zaman zaman Deniz’le yeterince ilgilenmiyormuş gibi görünür: “Anlatıcı, Ufuk beyimizin cömert biri olduğunu araya sıkıştırıvermiş değil midir? Ufuk “beyimiz” de pembe krizantemini dikiz aynasının üstüne iliştiirmiş iliştiirmesine de: “Denizciğim, nedir bu akşam böyle karga takıntın şekerim? Bak, ne güzel çiçeklerimiz var!” demekten geri kalmamış olabilir” (Ağaoğlu 2004, 69).

Eleştirel Ufuk, Elmas Hanım’ın büroda çalışan mimarları korkutmasına ve onları eleştirmesine hak verir: “O zaman, düşünelim bakalım; keyif kaçırmak da mı hayatı savunmaya giriyor kendi biçimiyle?” “Öyle oluyor yavrucuğum, öyle! Elmas Hanımlar falanlar, hayatın o kadar keyifli kazanıldığını kabule neden katlansınlar ki?” (Ağaoğlu 2004, 70).

İlgili Araştırmasının kaynaklarından biri olacak olan çifti dikkatlice gözlemler ve onlarla yakından ilgilenir: “Ufuk, kadının 1920’leri düşündüren saç biçimini, siyah giysisi üstündeki beyaz elişi yakasını, bileklerine kadar inen manşetlerini görüyor. Adamın briyantınli, yandan ayrıık saçlarını, kolalı dik gömlek yakasını, papyonla kravat arası bir yerlerdeki boyunbağını, elbise yakasına çok uygun takılmış minicik bir onur rozetini, birbirlerine çok doğal bir incelikle davranışlarını, çatal bıçak tutuşlarındaki farkı, çiftin arasındaki artık unutulmuş, bir zamanlar varken pek güzel olduğu bilinen şiirsel akımı dahi seçebiliyor. Ama asıl, bunların biraraya gelişinde en küçük bir gülünçlüğü olmadığını...” (Ağaoğlu 2004, 77).

GÖZGÖZE

Kişiler

Anlatıcı Grafikerlik ve fotoğrafçılık yapan benöyküsel anlatıcı, geçmişte yabancı bir ülkenin gettosunda tanışmış olduğu yemek uzmanıyla, iş için gittiği beş yıldızlı bir otelde karşılaşır. Anlatıcı, yemek uzmanı olan arkadaşının anlattığı bir olayı başka bir bakış açısıyla yorumlar.

Arkadaş Yemek uzmanı olarak beş yıldızlı bir otelde çalışan kadın karakter, otelde konaklayan müşterilerin yemeklerden memnun olup olmadıklarını araştırmaktadır. Anlatıcıyla karşılaşan kadın karakter sabah saatlerinde başına gelen bir olayı ona anlatır.

Öykü

Arkadaşın Anlatıcıya Başına Gelenleri Anlatması Anlatıcı, yıllar önce aynı gettoda yaşadığı bir arkadaşıyla, fotoğraf çekmek ve grafik tasarımlarını yapmak için bulunduğu, beş yıldızlı bir otelde karşılaşır. Otelde çalışan arkadaşını uluslararası mutfak kültürü üzerine çalışmaktadır. Birbirleriyle samimi bir ilişkileri olmasa da arkadaşını anlatıcıya oldukça yakın davranır. Ona otelin en güzel yiyeceklerini ve içeceklerini ikram eder. Müşterilerin otelin mutfağından memnun olup olmadıklarını araştıran arkadaşını, sabah vakitlerinde resepsiyonda konuştuğu bir kadını anlatır. Kadın karakter müşteriye ikram ettiği kurabiyeyi nasıl bulduğunu sormuştur. Fakat o sıralarda bir adamla uzun uzun bakışmış olan müşteri kurabiyeyi yememiştir. Evli bir kadının başka erkeklerle göz göze gelmesini yadırgayan kadın karakter, kadınların olumsuz yönde çok değiştiklerini söyler. Kadın karakter müşterinin bu tavrını ahlaksızlık olarak nitelendirir.

Anlatıcının Dinlediği Olayı Farklı Bir Şekilde Yorumlaması Müşterinin tavrını düşünerek otelin dışına çıkan anlatıcı, lift platformunun üzerinde odaların camlarını silen bir işçi görür. İşçinin, camını sildiği odanın içinde kadın müşterisiyle göz göze gelmiş olduğu adamın olduğunu hayal eder. Odada kurabiye yiyen müşteri cam silen işçiyi görür ve ona kurabiyeyi ikram eder. Banyodan çıkan adamı gören işçi utancından liftle aşağıya iner. Anlatıcıya göre kadınla erkek aslında kardeşlerdir. Erkek, düşünce suçlusu olarak hapis yatmaktadır ve izin alarak kız kardeşiyle vakit geçirmektedir.

Ağabeyinin cezaevinde zor şartlar altında yaşadığını düşünen kız kardeş, onu bir günlüğüne de olsa rahat ettirmek için bir otel odası kiralamıştır. Güzel bir kahvaltı ve farklı yemekler sipariş etmiştir. Ağabey ve kız kardeş utangaç işçi için üzülürler. Ağabey işçiye bir kahvaltı borçlu olduklarını söyler.

Temalar

Toplumsal Sınıf Geçmişte yabancı bir ülkenin aynı gettosunda yaşamış olan iki arkadaş yıllar sonra tesadüf eseri beş yıldızlı bir otelde iş gereği yeniden karşılaşır. Uluslararası mutfak kültürü üzerine çalışan arkadaş, otelde konaklayan müşterilerin yemekleri beğenip beğenmediklerini araştırmaktadır. Sabah vakitlerinde bir müşteriyle yediği kurabiye üzerine anket yapmak istemiş olan arkadaş, kadının başka bir adamla uzun süre bakıştığı için kurabiyeyi yemediğini öğrenir. Arkadaş, kadın müşterinin bu tavrını ahlaksızlık ve saygısızlık olarak nitelendirir. Bu olayı arkadaşından dinleyen anlatıcı otelin dışında lift platformunun üzerinde çalışan işçiye görünce dinlemiş olduğu olayı yeniden yorumlar. Kadın müşteriyle göz göze geldiği adamın aslında kardeş olduklarını ve işçi sınıfına mensup olduklarını hayal eder. Kız kardeş düşünce suçlusu olarak hapis yatan ağabeyini bir günlüğüne de olsa rahat ettirebilmek için otelde oda kiralamış ve güzel yemekler sipariş etmiştir. "Anlatıda, zengin olduklarını düşündüğü kişilerin kahvaltısına ve yaşamına imrenen işçi aracılığıyla yoksul ve zengin arasındaki farklara dikkat çekilmek istenmiştir" (Büyükboduk Kandilci 2016, 104).

ASRİ ZAMANLAR KİLİMİ

Kişiler

Anlatıcı Dışöyküsel anlatıcı kilim ve kirkite örmeyi metaforik bir anlatıya çevirerek insanoğlunun ömrü boyunca değişmeyen olayları ve olguları sıralar. Anlatı oldukça şiirsel ve kısadır.

Öykü

İnsan Hayatının Kilim Örmeye Benzetilmesi Metaforik bir anlatının hakim olduğu öyküde, insan hayatında değişmez olan şeylerle adeta değişik şekillerde kilimler örülmektedir. Anlatının girişinde kilim ve kirkite ilgili ansiklopedik bilgiler verilmektedir. İnsanoğlunun ve medeniyetlerin doğuş anından çöküş anına kadar yaşadıkları genel ve değişmez olaylar bir kilimin örülmesine benzetilir. "Yokluk ve bolluk. Hiçlik ve Çokluk. Eziklik ve Yırtıklık. Kirlilik ve Temizlik." gibi cümleler anlatı boyunca tekrar tekrar kullanılır.

Temalar

Gelenek Anlatının başında kilim ve kirkite ilgili Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi'nden bilgiler verilir. Ardından anlatıcı insan hayatını ve medeniyetlerin doğuş ve çöküş hikayelerini bir kilim örür gibi oldukça kısa cümleler, daha çok kelimeler, eşliğinde anlatır. İnsanlık tarihi boyunca yaşanmış olaylar içerik olarak değişse de olaylar ve olguların mahiyeti hep aynıdır. Marks'ın tarihsel materyalizm ve Hegel'in diyalektik kavramlarıyla anlatının vermek istediği ileti daha fazla belirginlik kazanır.

TANRININ SONUNCU TEBLİĞİ

Kişiler

Anlatıcı İş çıkışı otobüse binerek eve giden kadın karakter, eve vardığında kendisine tanrı tarafından bir kart gönderildiğini görür. Olağanüstü Kutsal Kongre'ye katılan kadın anlatıcı, dinleri, tanrıyı ve inançlı insanları ironik bir üslupla eleştirir.

Spiker Tanrının sözcülerinden biridir.

Laila Muhammet'in yerine geçen kadın peygamberdir.

Maria İsa'nın yerine geçen kadın peygamberdir.

Sarah Kadın peygamberlerden biridir.

Dahlia

Davut'un yerine geçen peygamberdir.

Öykü

Yeni Peygamberlerin Seçilmesi Mesai saatinin bitmesiyle birlikte otobüse binerek eve dönen anlatıcı, yolcuları çamaşır makinesindeki çamaşırlar gibi görerek araç kullanan şoföre öfkelenir. Şoför herkesten nefret ediyor gibi görünmektedir. Kendisinin otobüsü daha iyi kullanabileceğini düşünen anlatıcı, otobüsün içinde nasıl devrim yapabileceğini düşünür. Fakat kendisinin daha iyi bir şoför olabileceğini başkalarına inandıramayacağına karar verir. Evine varan anlatıcı çok yorulmuştur. Kendisine gönderilmiş olan bir kartın üzerinde yazılanları okumaya başlar. Anlatıcı tanrı tarafından Olağanüstü Kutsal Kongre'ye haberci olarak davet edilmiştir. Cumhuriyet değerleriyle büyümüş olan anlatıcı dini konularla hiç ilgilenmemiştir. İslam dininin kadınlara yönelik tutumunu eleştirerek dindar bir insan olmadığını söyler. Fakat kongreye gidecek olan servis anlatıcıyı evin camından alır ve bir tepenin doruğundaki lüks otele götürür. Otele dünyanın birçok yerinden temsilci gelmiştir. Her dinden, ırktan ve milletten insan bulunmaktadır. Tanrının sözcüleri olan spiker görünümlü temsilciler onun son tebliğini okuyacaklardır. Fakat bazı kadınlar erkek peygamberlerin ve nebilerin dünyaya kargaşadan başka hiçbir şey getirmediklerini söyleyerek yeni peygamberlerin kadınların arasından seçilmesini isterler. Muhammet, İsa ve Davut savundukları ataerkil normlar nedeniyle ironik bir üslupla eleştirilirler. Kadınlar erkekler gibi şiddet yanlısı olmadıklarını ve insanı doğuran cins olarak herhangi bir eksiklik duymadıklarını savunurlar.

Anlatıcının İnsanlıkla İlgili Eleştirileri En sonunda tanrı kadınların argümanlarına hak vererek yeni peygamberlerini kadınların arasından seçer. Laila Muhammet'in yerine, Maria İsa'nın yerine ve Dahlia Davut'un yerine geçer. Dünyayı daha iyi bir hale getirmek için bazı hazırlıklar yapmış olan kadın peygamberler; ozon tabakasının onarılmasını, nükleer atıkların temizlenmesini ve nüfus kontrolü yapmayı planlarlar. Bazı çarşafli kadınlar yeni peygamberlerin bazı söylemlerine karşı çıksalar da plan yürürlüğe koyulacaktır. Laila, petrol zengini olan Arap emirleriyle görüşmek için lüks arabasına binip yola çıkar. İletişim araçları sayesinde yeni peygamberler oldukça meşhur olurlar ve dini figürler taşıyan eşyalar dünyanın her yerinde satılır. Hayatı boyunca peygamberdevesi olmayı arzulamış olan anlatıcı isteğine kavuşur. Başındaki dokunmaçlar sayesinde üzerine konduğu bir suyun titreşimlerini yoğun bir şekilde hisseder. İnsanların birbirlerine dokunmadıklarını ve her geçen gün birbirlerinden daha fazla uzaklaştıklarını düşünen anlatıcı, kadınlarla erkeklerin birbirlerine samimi bir şekilde dokunmalarını arzular. Rüya gören anlatıcı otobüsün sarsıntısıyla uyanır.

Temalar

Arayış “Elli altmış kişinin katıldığı toplantıda çeşitli cins ve renkten insan vardır. Bu da Nuh'un Gemisi'ne bir göndermedir. Herkes kendi yöresine ya da inancına göre giyinmiş gibidir. Tanrı, spikere benzeyen birinin aracılığıyla çeşitli afetlerde ölenler için insanlığa geniş ve dirençli yürekler vadeder. Bugüne dek erkek cinsinden seçtiği peygamberlerin insanlık için faydalı olmadığını, üstünlük kavgasına girdiklerini ve şimdi kadınların isteklerini göz önüne alarak kadın peygamberler seçtiğini duyurur. Bütün bunlar, dinleri eleştirmek amacıyla, ince bir alayla aktarılmıştır. Anlatıcı kendi kendine “araya durmadan vekiller sokmasa olmaz mıydı? (Ağaoğlu, 2008, s.84)” diye sorar. Aynı zamanda dinlerin cinsiyetçi yaklaşımları da eleştirilir. Müslüman kadınlar, erkekler tarafından cehennemlik olarak görülmekten yakınırken, Hıristiyan kadınlar da yıllar boyu aforoz korkusuyla yaşadıklarını anlatmaktadırlar. Anlatıcı, cinsiyetçi yaklaşımları ve modern dünyanın iletişim araçlarını da eleştirmiştir” (Büyükboduk Kandilci 2016, 107). Olağanüstü Kutsal Kongre sırasında yeni seçilen kadın peygamberler, insanlıkla ilgili eleştirilerini dile getirirler ve bazı çözüm önerilerinde bulunurlar. Kadın peygamberler ilk olarak ozon tabakasının onarılmasını, nükleer atıkların temizlenmesini ve nüfus kontrolü yapılmasını isterler. Fakat anlatıcıya göre gerçek sorunlar oldukça farklıdır. Anlatıcı, insanların birbirlerine samimi bir şekilde dokunmadıklarını ve birbirlerini anlamaya ve sevmeye çalışmadıklarını söyler. Anlatıcıya göre insanlık, kadınlarla erkeklerin birbirlerine samimi bir şekilde dokunmaya başlamalarıyla kurtulacaktır.

Kaynakça

Ağaoğlu, Adalet. *Hayatı Savunma Biçimleri*. İstanbul: Alkım Yayınevi, 2004.

Büyükboduk Kandilci, Muradiye. *Adalet Ağaoğlu'nun Öykülerini Yapısalcı Anlayışla Çözümleme Denemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2016.

Coşkun, Betül. «*ADALET AĞAOĞLU'NUN HİKÂYELERİNDE BİR ELEŞTİRİ VASITASI OLARAK İRONİ.*» A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi [TAED], 2013: 145-170.